

Generalenes valg

” Valgfusker trenger de egentlig ikke bry seg med, alt er rigget på forhånd.

Opposisjonslederen Win Tin

NØD: En kvinne tigger med sitt barn på den gjormete gaten i Mandalay.

FORFALLENT: Rangoon ble hovedstad i 1753 og er fortsatt landets største, med flere innbyggere enn hele Norge.

FAKTA

VALGET

7. november holdes det første parlamentsvalget i Burma på 20 år. I det forrige valget i 1990 seiret opposisjonsleder Aung San Suu Kyi og hennes parti National League for Democracy, NLD. Militærregimet ignorerte resultatet og forfulgte de opposisjonelle. Nå er demokrati-bevegelsen splittet i synet på om valget bør boikottes. USA, Storbritannia og flere menneskerettighetsgrupper ser valget som ulovlig, et spill for galleriet for å blidgjøre utenlandske investorer.

FAKTA

BURMA

Unionen Myanmar, som er regimets offisielle navn på landet, har 54 millioner innbyggere. Nesten 90 prosent er buddhister, men det er også kristne og muslimske minoriteter. Rangoon er den største byen, men hovedstaden er flyttet til Naypyidaw. Landet ble uavhengig fra britisk styre i 1948. Landet ble sett på som en lovende fremvoksende økonomi i regionen, men etter militærkuppet i 1962 har utviklingen stagnert. Forventet levealder er nå 57 år for menn og 63 for kvinner. Militærjuntaen, under ledelse av 73 år gamle Than Shwe, styrer landet, kontrollerer mediene og holder opposisjonen i et jerngrep.

– Jeg var beredt til å dø. Flere med meg. I dag er det annerledes, ingen tør å diskutere politikk av frykt for å bli angitt av noen av de andre munkene.

Den unge mannen bærer på en hapløs følelse av at alt er for sent for oss, vi er hektet helt av.

– Vi har gått glipp av så mye. Internett, e-post, det er for sent for oss, vi er hektet helt av.

Solen senker seg sakte over tempelområdet, og munken svarer kortere og kortere.

– Hvis jeg får problemer for det jeg nå har sagt, lov meg å ta meg vekk fra dette landet. Et lite feiltrinn kan koste meg fremtiden. Livet har akkurat begynt. Jeg er ung. Jeg vil leve.

Tekst: MARTIN SCHIBBYE
Foto: JONAS GRATZER
Oversatt og tilrettelagt av:
LARS HALVOR MAGERØY

MATAUK: Bønder i arbeid på markene utenfor den nye hovedstaden Naypydaw. Jordbruk er hovednæringen i Burma, 50 prosent av den dyrkede jorden brukes til risproduksjon.

Omstridt og historisk valg i Burma

MANDALAY/RANGOON/NAYPYDAW (VG)
7. november går Burmas nedtrykte befolkning til urnene for første gang på 20 år. Men valget er langt fra fritt.

Rekken av munker renner som vann gjennom Mandalays gater. Det dyprøde tøyet de har svøpt rundt skuldrene, er bløtt av monsunregn.

– Søker du sannheten om Burma, er du kommet feil, sier en av de unge munkene – knapt hørbart.

To ganger har de demonstrert mot militærregimet. I 2007 ble munkene verdensberømte i et opprør som mediene døpte safranrevolusjonen. Selv om den hverken var safranfarget, eller noen revolusjon.

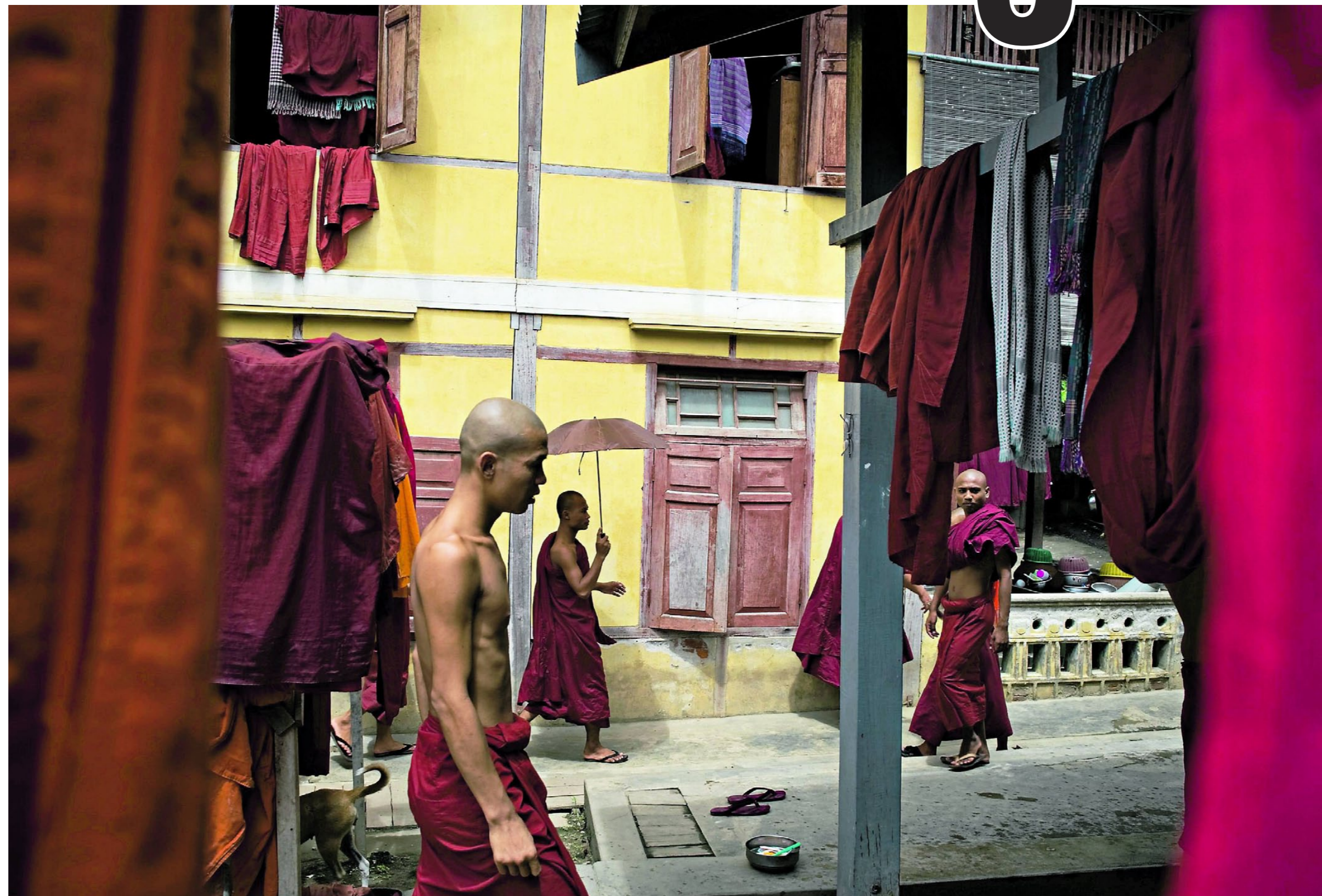
– For sannheten finnes ikke her. Den er inne i deg, fortsetter han, ler finurlig og spytter ut en munnfull blodrød beteljuice.

Lyden fra bønnemattene i trepagoden forvandler tempelområdet ved Irrawaddyelvens strender til en sørsiasiatisk postkortidyll.

– Jeg kan fortelle. Lov meg at noen kommer til å lese intervjuet, sier den unge munken.

Selv om Burma er et av de største landene i Sørøst-Asia, er det også et av de mest ukjente. I 2008 mistet hundretusener livet da sykkloner ødela Irrawaddyelvens delta. Utover slike katastrofer er landet sjelden i nyhets-sendingene.

Når Burma nå går mot sitt første valg på 20 år, vil mediens lyskastere en kort stund rettes mot et av verdens eldste militærdiktaturer.

PURPUR: Burmas buddhismunker har flere ganger spilt en politisk rolle. I 2007 vendte de sine risboller

Suu Kyi. Partiet måtte også ha akseptert grunnlovens artikkel 413, som gir det militære all makt «dersom den demokratiske situasjonen krever det».

– **Ettersom valgløvene er udemokratiske og urettferdige, kan vi ikke se at valget kan bli demokratisk på noe vis.**

FORSONINGSPROSESS:

En halvtime fra hotellet, i en leiegård i utkanten av Rangoon, ringer Than Nyeins mobil uopp-horlig. I 20 år har han, side om

side med Aung San Suu Kyi, krevd et nytt valg i Burma. Elleve av årene fra en fengselsoelle.

– Det er tull at man legitimerer juntaen ved å delta i valget. Vi stiller opp for å bryte opp den fastlåste situasjonen i burmesisk politikk, sier Than Nyein.

Han grunnla sitt eget parti, Den nasjonale demokratstyrken (NDF), på restene av det oppløste NLD.

Than Nyein deler kritikken av valglovene, og av at grunnloven fra 2008 gir de militære en fjerdedel av plassene i nasjonalforsam-

lingen – uansett valgresultat. Men han vil være med i generalenes spill.

– Vi har forsøkt å påvirke gjennom konfrontasjon i 20 år, uten resultat. Vi kan ikke slå oss gjennom den politiske veggen med demonstrasjoner, og vi vil ikke at vårt folk skal bli skutt på. Derfor må vi velge denne veien.

I parlamentet håper han å snakke med progressive krefter i militæret, og jobbe for lang-somme forbedringer.

– Uten møter og samtaler

opp-ned i protest mot regimet. Den såkalte safranrevolusjonen ble kvalt av generalene.

kommer vi aldri til å kunne stole på hverandre. I parlamentet kan vi begynne vår nasjonale forsoningsprosess, forklarer han.

Men veien dit er lang. Partiet har måttet betale 500 dollar for hver av de 161 kandidatene de har registrert. Det tilsvarende årslønner for en burmesisk arbeider.

Vil de holde et møte i sine egne lokaler, må de søke om lov en uke i forveien. Sikkerhetsstyrkene må få tid på seg til å «trykke sikkerheten» rundt møte-

ne. Og det er forbudt å holde taler eller gi ut publikasjoner som «tilsmusser bildet» av staten eller militæret.

– Situasjonen er spent, juntaen er overfølsom og kommer ikke til å tolerere oss om vi ikke er ekstremt forsiktige med hva vi sier. Det gjelder å velge sine ord med omhu en tid nå, sier Than Nyein.

KONSEKVENSER: Tilbake i Mandalay slår den unge munken seg ned i en atskilt del av klosteret, og retter på den røde kles-

drakten. Han har ingen store forhåpninger til valget.

– **Det blir ikke spesielt spennende. Bare de som ikke er munker og ikke har vært fengslet, får delta. Vi vet hva slags folk det er.**

Konsekvensene av opprøret i 2007 merkes hver dag, mener han.

– Da regimet skjøt mot munkene, tapte det all legitimitet. De som før var redde, ble forbannet. I dag er ledeme i fengsel. Få stoler på hverandre i klosteret.